

Vlaanderen
is omgeving

MINARAAD
milieu & natuur

Europees Pakket Circulaire economie

Verkenning van de mogelijke betekenis voor Vlaanderen

Pieter Noens, Jan Verheeke (secr. Minaraad)

STRATEGISCHE
ADVIESRAAD
VOOR HET
BELEIDSDOMEIN
LEEFMILIEU
NATUUR
EN ENERGIE

Vlaanderen
is omgevingsbewust

MINARAAD
milieu & natuur

Pakket Circulaire economie: algemeen

STRATEGISCHE
ADVIESRAAD
VOOR HET
BELEIDSDOMEIN
LEEFMILIEU
NATUUR
EN ENERGIE

Situering

- **Wat?** Op 2 december 2015 bracht de Europese Commissie zijn **Pakket** uit om de overgang naar een meer **circulaire economie** te ondersteunen, *“waarin de waarde van producten, materialen en hulpbronnen in de economie zo lang mogelijk kan worden behouden en de afvalproductie tot een minimum wordt beperkt”* (Mededeling “Maak de cirkel rond – EU-actieplan voor de circulaire economie”, 2 december 2015, p. 2.)
- **Beleidscontext en –traject.**
  - Vlaggenschipinitiatief & Stappenplan voor een hulpbronnen efficiënt Europa (2011 – 2020), i.k.v. Europa 2020
  - 7de Milieu-Actieprogramma (2013 – 2020)
  - Intrekking vorig Pakket
  - Kernprioriteiten EU: banen en groei, investeringen, klimaat en energie, sociale agenda, industriële innovatie, duurzame ontwikkeling.

Algemene inhoud

- **Actieplan**: 50-tal concrete maatregelen
  - fasen van een productcyclus:
    - ontginning, ontwerp, productie, consumptie, eindeleven
  - transversaal:
    - innovatie en financiering, toezichtkader, ...
  - prioritaire sectoren:
    - (i) kunststoffen; (ii) biomassa en producten van biologische oorsprong; (iii) voedselafval; (iv) kritieke grondstoffen; (v) bouw en sloop.
- **Wetgevend luik**: herziening afvalrichtlijnen
  - Kaderrichtlijn Afval; Verpakkingsrichtlijn; Stortrichtlijn; Autowrakkenrichtlijn; Batterijenrichtlijn; AEEA-richtlijn.

Vlaanderen
is omgevingsbewust

MINARAAD
milieu & natuur

Pakket Circulaire economie: het Actieplan

STRATEGISCHE
ADVIESRAAD
VOOR HET
BELEIDSDOMEIN
LEEFMILIEU
NATUUR
EN ENERGIE

Productontwerp

- **Productvereisten** i.k.v. Ecodesignrichtlijn
  - duurzaamheid, herstelbaarheid, recycleerbaarheid, ...
- **Economische prikkels voor ecodesign** via het instrument Uitgebreide Producentenverantwoordelijkheid (UPV) (herziening afvalwetgeving)
  - differentiatie financiële bijdrage
- Meer **coherentie in het productbeleidskader**
  - ecodesign, energie-labelling, milieukeur, groene overheidsopdrachten
- ...

Productieprocessen

- Beste afvalbeheerpraktijken en efficiënt hulpbronnengebruik opnemen in referentiedocumenten over de best beschikbare technieken (**BREF's**)
- KMO's ondersteunen bij het benutten van de voordelen van een efficiënter hulpbronnengebruik:
  - Europees kenniscentrum inzake hulpbronnenefficiëntie:
    - ✓ ontwikkelen kennisbasis en ondersteuning KMO m.h.o. de vervanging van zorgwekkende chemische stoffen;
    - ✓ ondersteunen toegang KMO tot innovatieve technologieën
    - ✓ betere toepassing van het milieubeheer- en milieuauditsysteem van de EU (EMAS) en het proefprogramma inzake milieutechnologietoetsing (ETV)
- Innovatieve industriële processen bevorderen
  - industriële symbiose, *remanufacturing*, ...

Consumptie

- Betere handhaving van de bestaande productgaranties
- Verhogen betrouwbaarheid van groene claims
- Verkenning van de toepassingsmogelijkheden van de milieuvoetafdruk ('PEF') om milieu-informatie te meten en te communiceren
- Onderzoeken van de mogelijkheid om i.k.v. de Ecodesignrichtlijn 'horizontale proportionele eisen' voor te stellen (duurzaamheid, beschikbaarheid van herstellinformatie en reserveonderdelen, ...) en om duurzaamheidsinformatie mee te nemen bij toekomstige maatregelen voor energie-etikettering
- Onderzoeken van de mogelijkheid (i.k.v. Horizon 2020) om vorm te geven aan een onafhankelijk testprogramma betreffende geplande veroudering
- Innovatieve bedrijfs- en consumptiemodellen steunen (Horizon 2020, financiering, Europese agenda deeleconomie)
- Groene overheidsopdrachten (vrijwillige CE-criteria, voorbeeldfunctie, ...)

Afvalbeheer

- Herziening afvalrichtlijnen (zie verder)
- Intensievere samenwerking met lidstaten om de **afvalbeheerpraktijk te verbeteren** en om overcapaciteit in de verwerking van restafval te voorkomen
- Ondersteunen van een gerichte inzet cohesiemiddelen (i.e. investeringen in de afvalsector ~ afvalhiërarchie)
- Handhaving verordening betreffende de overbrenging van afvalstoffen (bv. autowrakken)
- Bevorderen van vrijwillige certificering van afvalverwerkingsinstallaties
- Initiatief “Energie uit Afval”, m.h.o. het optimaliseren van de rol van energie uit afval (~ afvalhiërarchie)
- Goede praktijken inzake afvalinzamelingssystemen

Afvalstoffen worden hulpbronnen & hergebruik van water

- Start werkzaamheden EU-kwaliteitsnormen voor secundaire grondstoffen (bv. kunststoffen)
- Streven naar meer harmonisatie inzake einde-afvalcriteria
- Herziening Meststoffenverordening m.h.o. versterking van de rol van bionutriënten (organische meststoffen, ...)
- Hergebruik van (afval)water promoten
- Analyse raakvlak wetgeving 'chemische stoffen – producten – afval' (EU-strategie voor een niet-toxisch milieu, 7de MAP)
- Ontwikkeling informatiesysteem voor grondstoffen (onderzoek naar grondstoffenstromen in de EU)

Prioritaire actiegebieden

Biomassa en producten
van biologische oorsprong

Kritieke grondstoffen

Kunststoffen

Voedselafval

Bouw en sloop

Innovatie en investeringen

- Horizon 2020 – initiatief “**Industrie 2020 in de circulaire economie**”
  - € 650 miljoen voor innovatieve demonstratieprojecten (2016-2017)
  - pilootproject m.b.t. “innovation deals”-benadering om innovators/vernieuwers te helpen die met belemmeringen van regelgevende aard worden geconfronteerd
- Ondersteuning en voorlichting financiering
  - EFSI en cohesiefondsen
  - investeringsplatform i.s.m. EIB
- Slimme specialisatie en sectoroverschrijdende clusters
- Bijzondere aandacht voor KMO's (wegnemen belemmeringen, financiering, ...)
- Agenda voor nieuwe vaardigheden en overleg met belanghebbenden (sectorale platforms, sociale partners, ...); samenwerking i.k.v. ASD 2030

Toezichtkader (monitoring)

Doel: de voortgang naar een meer circulaire economie opvolgen d.m.v. een set van betrouwbare en eenvoudig te begrijpen indicatoren

- *Resource Efficiency Scoreboard & Raw Materials Scoreboard*
- Samenwerking met Eurostat en het Europees Milieuagentschap (EEA)
- In samenhang met Europese verslaggeving inzake de SDG's

Ter info:

Op 18 mei 2017 organiseert de Minaraad een **hoorzitting 'indicatoren voor een circulaire economie'**

Vlaanderen
is omgevingsbewust

MINARAAD
milieu & natuur

Pakket Circulaire economie: herziening afvalwetgeving

STRATEGISCHE
ADVIESRAAD
VOOR HET
BELEIDSDOMEIN
LEEFMILIEU
NATUUR
EN ENERGIE

Wijzigingsvoorstellen (samenvatting)

Herziening afvalrichtlijnen: Kaderrichtlijn Afval; Verpakkingsrichtlijn; Stortrichtlijn; Autowrakkenrichtlijn; Batterijenrichtlijn; AEEA-richtlijn.

- Vereenvoudiging en harmonisering van definities, berekeningsmethoden en rapporteringsverplichtingen;
- Verhoging van de doelstellingen aangaande het voorbereiden voor hergebruik en de recycling van stedelijk afval (≥ 65 % tegen 2030) en verpakkingsafval
- Verbod om selectief ingezameld afval te storten en graduele beperking van het storten van stedelijk afval tot 10% tegen 2030;
- Harmonisatie en vereenvoudiging van het wettelijk kader voor 'bijproducten' en 'einde-afval-status';
- Nieuwe maatregelen om preventie, met inbegrip van voedselafval, en hergebruik te promoten;
- Invoering van minimumvoorwaarden voor transparantie en kostenefficiëntie voor regelingen inzake Uitgebreide Producentenverantwoordelijkheid (UPV);
- ...

Betekenis voor Vlaanderen (1)

Ingezamelde hoeveelheid huishoudelijke afvalstoffen in 2015 in functie van inzamel- en verwerkingswijze			
Huishoudelijke afvalstoffen	Totale hoeveelheid (ton)	Procentueel aandeel	Verwerkingswijze
Selectief ingezameld 68.78 %	1.952.659	64.45 %	Hergebruik, recyclage, composteren
	9.681	0.32 %	Andere voorbehandeling
	39.761	1.31 %	Verbranden met energierecuperatie (R1)
	111.981	3.70 %	Storten
Restafval 30.22 %	840.087	27.73 %	Verbranden met energierecuperatie (R1)
	65.407	2.16 %	Drogen – Scheiden
	10.152	0.34 %	Storten
Totaal	3.029.728	100.00 %	

Bron: OVAM

Betekenis voor Vlaanderen/België (2)

Vergelijking van de huidige en nieuw voorgestelde streefdoelen voor de recyclage van verpakkingsafval met de resultaten die België behaalde in 2015			
Vorbereiding voor hergebruik en recyclage van verpakkingsafval	EU-doel 2008	Voorstel Commissie tegen 2025/2030	België 2015
Algemeen	55%	2025: 65% / 2030: 75%	Huishoudelijk: 79,7%
			Bedrijfsmatig: 86,2%
Kunststof	22,5%	2025: 55%	Huishoudelijk: 35,4%
			Bedrijfsmatig: 56,2%
Hout	15%	2025: 60% / 2030: 75%	Bedrijfsmatig: +/- 75%
Metalen	50%	2025: 75% / 2030: 85%	Huishoudelijk: 97,8%
			Bedrijfsmatig: +/- 80%
Glas	60%	2025: 75% / 2030: 85%	Huishoudelijk: 100%
Papier en karton	60%	2025: 75% / 2030: 85%	Huishoudelijk: 83,4%
			Bedrijfsmatig: 100% (karton)

Vlaanderen
is omgevingsbewust

MINARAAD
milieu & natuur

Pakket Circulaire economie: besluitvorming

STRATEGISCHE
ADVIESRAAD
VOOR HET
BELEIDSDOMEIN
LEEFMILIEU
NATUUR
EN ENERGIE

Twee sporen

- Actieplan:
  - Raadsconclusies van 20 juni 2016: “politieke validatie”
  - tal van maatregelen vormen nog het voorwerp van verdere uitwerking
    - bv. Ecodesignvereisten, milieuvoetafdruk voor producten, strategie voor kunststoffen, toezichtkader, ...
  - opinies/aanbevelingen verschillende organisaties (zie verder)
- Wetgevend luik: gewone wetgevingsprocedure (triloog)
  - Europese Commissie: voorstel van 2 december 2015
  - Europees Parlement: standpunt van 14 maart 2017
  - Europese Raad: ...

Standpuntvorming m.b.t. het actieplan

- **Ingebrachte standpunten:**
  - resolutie van het Europees Parlement (proactief)
  - advies van het Europees Economisch en Sociaal Comité (EESC)
  - conclusies van de Europese Raad
  - advies van het Comité van de Regio's
  - *position papers* overige stakeholders
- **Doorwerking parlementaire resolutie in latere standpunten:**
  - indicatoren voor hulpbronnefficiëntie (Europees Semester)
  - verruiming toepassingsgebied Ecodesignrichtlijn vanuit materialenoogpunt
  - bindende streefcijfers voor de vermindering van stedelijk, industrieel en bedrijfsafval + behoud ambitieniveau vorig (ingetrokken) Pakket
  - “pas toe of leg uit”-principe bij duurzame overheidsaankopen
  - fiscaal kader dat de juiste signalen afgeeft (“de vervuiler betaalt”)
  - transversale, systeemgerichte benadering (KMO's, onderwijs, onderzoek en innovatie, marien zwerfvuil, ...)

Vlaanderen
is omgevingsbewust

MINARAAD
milieu & natuur

Pakket Circulaire economie: synthetiserende bevindingen

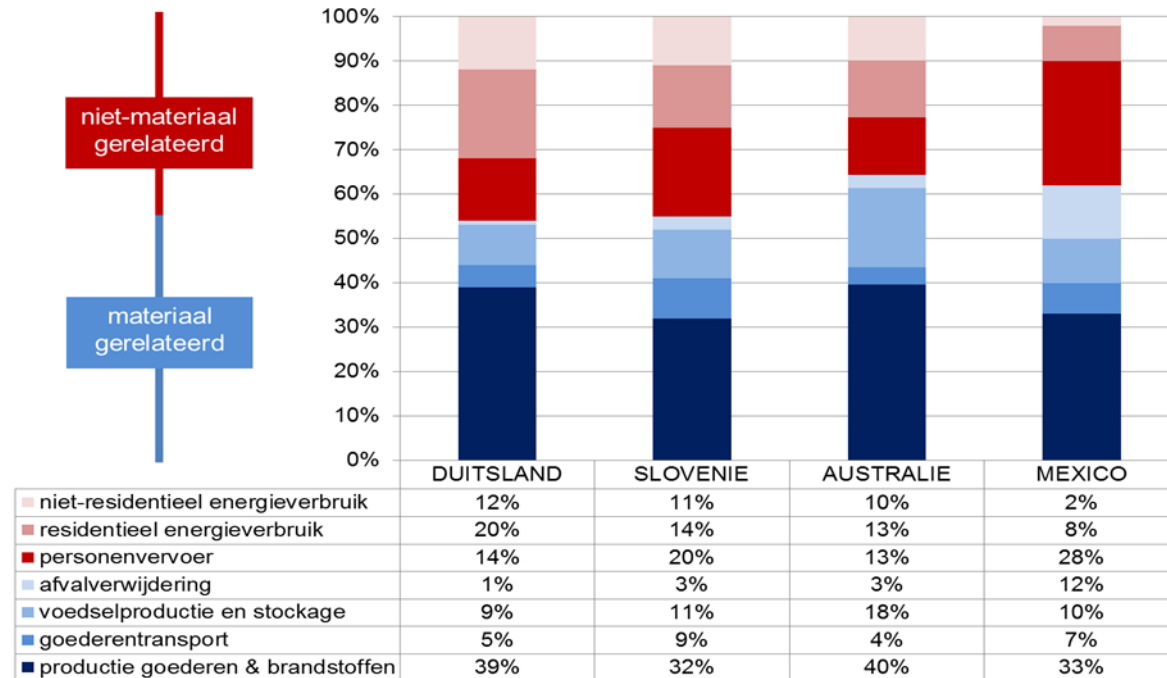
STRATEGISCHE
ADVIESRAAD
VOOR HET
BELEIDSDOMEIN
LEEFMILIEU
NATUUR
EN ENERGIE

Geopolitieke betekenis

- Moeilijk in te schatten effect op de beoogde verminderde **nood aan primaire grondstoffen**
  - huidige bijdrage van recyclage mag niet worden overschat
  - bijzondere aspect van kritieke grondstoffen
- Bijdrage aan VN-agenda 2030 voor **duurzame ontwikkeling**
  - SDG 12: duurzame consumptie en productie
  - een vooralsnog onduidelijke doorwerking naar overige SDG's
- Onvolledige doorwerking naar het externe handelsbeleid
  - geen verwijzing naar de nieuwe generatie vrijhandelsakkoorden

Beperkte link met het klimaatbeleid

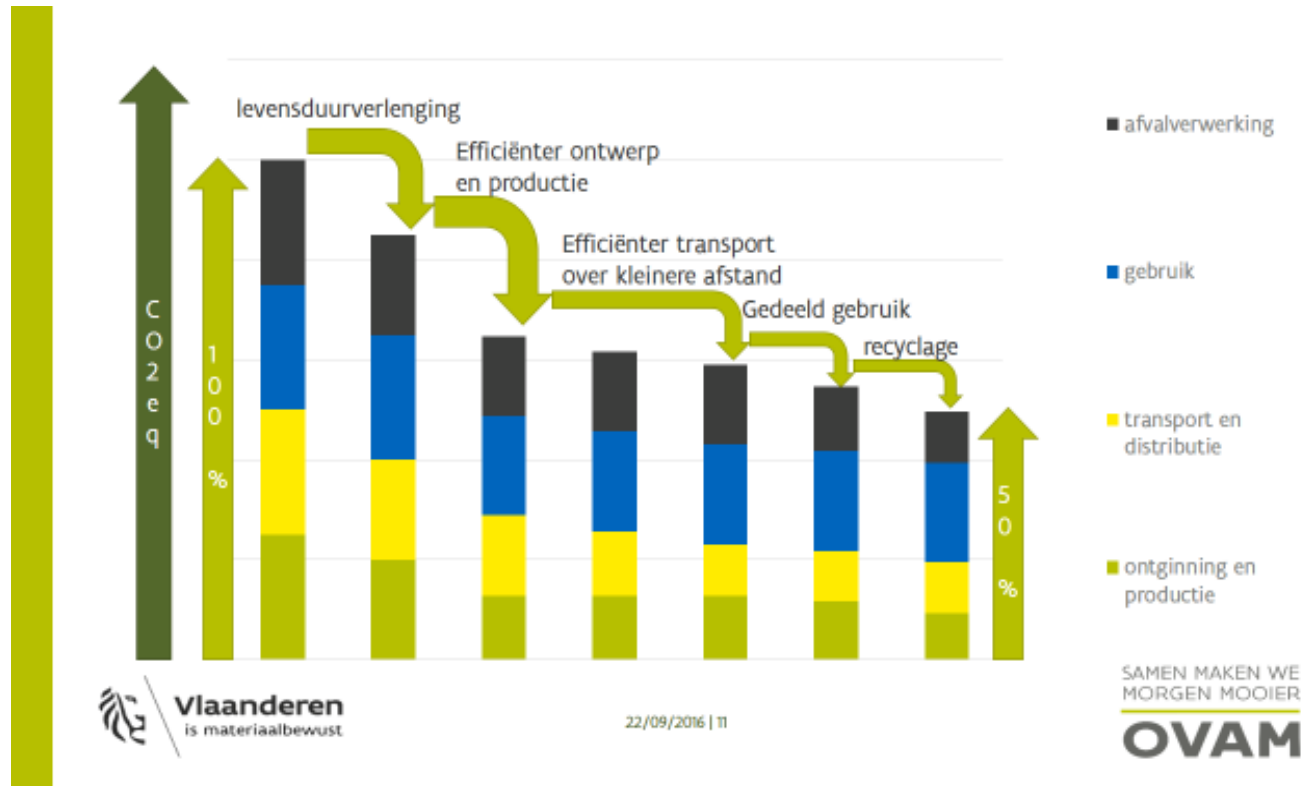
- Een nog ongekende doorwerking naar het klimaatbeleid:
  - CO₂-reductiepotentieel:
    - wijziging afvalwetgeving: 2-4%; bijdrage overige maatregelen?
    - OESO-studie (2012): 50-65%

Bron: OESO (2012), toegelicht door John Wante (OVAM) tijdens de Minaraad/SERV-studiedag circulaire economie, 13 september 2016

Beperkte link met het klimaatbeleid

- Inschatting van het cumulatieve klimaateffect van een combinatie van circulaire maatregelen:

Bron: OVAM (2016), toegelicht door John Wante (OVAM) tijdens de Minaraad/SERV-studiedag circulaire economie, 13 september 2016

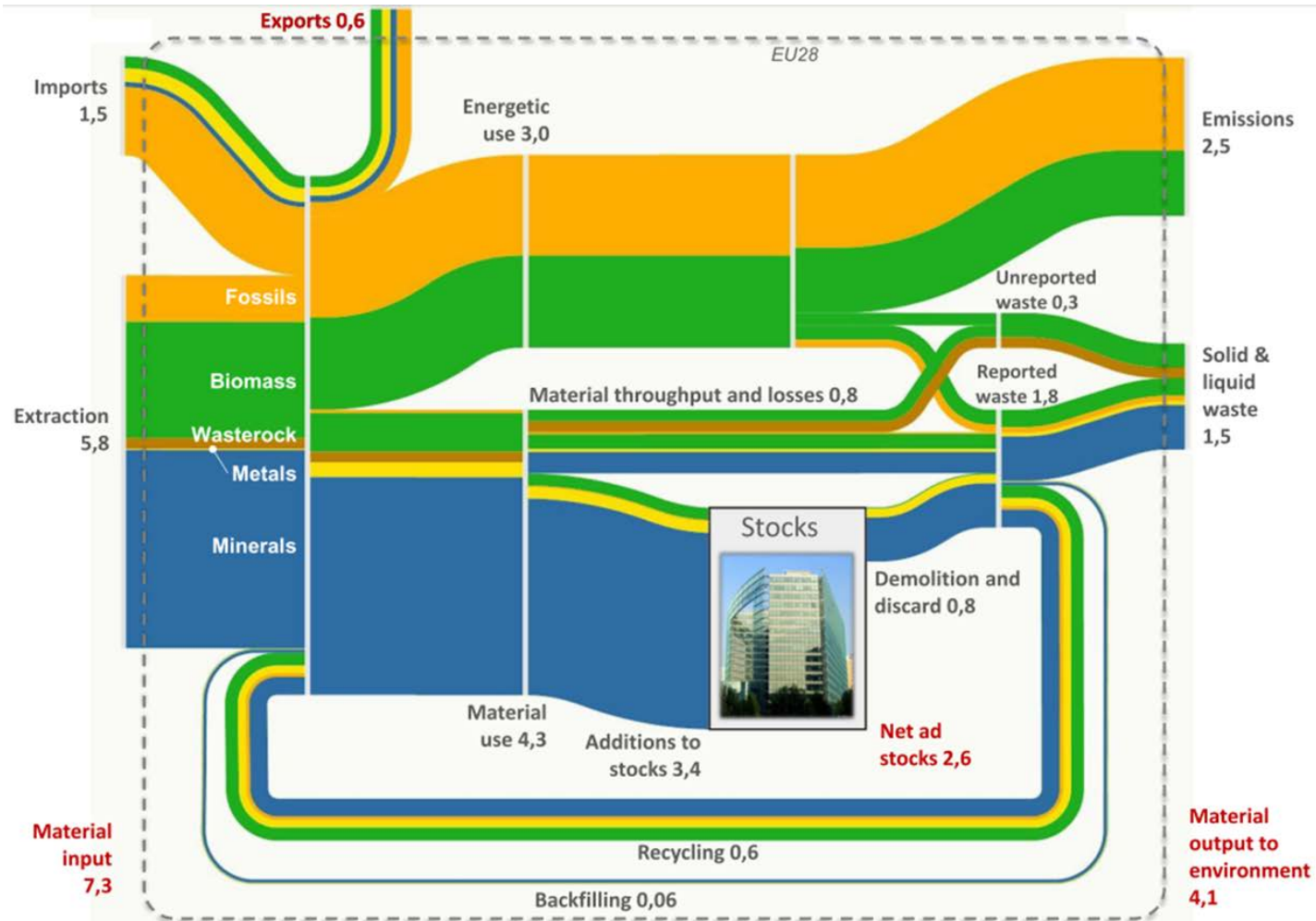

Voorgesteld beleid

- Een overwegend (afvalgericht) productieperspectief:
  - prioritaire gebieden actieplan:
    - biomassa en producten van biologische oorsprong; kunststoffen; kritieke grondstoffen; voedselafval; bouw en sloop.
  - prioritaire gebieden Stappenplan, 7de MAP, EMF-studie, ...
    - voeding; huisvesting; mobiliteit.
- Veelvormige instrumentenmix:
  - wetgeving, vrijwillige instrumenten, informatie-uitwisseling, steun voor O&O (financiering, ...), ...
  - overzicht van vrijwillige instrumenten
  - zwaartepunt binnen de afvalbeheerfase
  - innovatie als aandrijver: financiële steunmechanismen, wegnemen regelgevende belemmeringen, ...

Indicatoren als sluitstuk

EU28 Materiaalstromen in Gt in 2014

Bron: Willi Haas, et al. – The state of circularity within the EU28: Challenging but also stimulating, presentatie tijdens de CE-stakeholderconferentie, Brussel, 9 maart 2017.

Vlaanderen
is omgevingsbewust

MINARAAD
milieu & natuur

Vragen of opmerkingen?

STRATEGISCHE
ADVIESRAAD
VOOR HET
BELEIDSDOMEIN
LEEFMILIEU
NATUUR
EN ENERGIE